

Súd: Okresný súd Trnava
Spisová značka: 31Ps/8/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2118210111
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Skubáková
ECLI: ECLI:SK:OSTT:2020:2118210111.9

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Trnava sudkyňou JUDr. Katarínou Skubákovou v právnej veci G. S., narodenej XX.X.XXXX, trvale bytom O. XX, zastúpená advokátom Mgr. Ing. Jurajom Trokanom, so sídlom Vajanského 10, Trnava, vo veci návrhu prokurátora Okresnej prokuratúry Trnava, o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, t a k t o

rozhodol:

I. Súd obmedzuje G. S., narodenú XX.X.XXXX, v spôsobilosti na právne úkony tak, že nie je spôsobilá: - samostatne konať a vystupovať pred štátnymi orgánmi, orgánmi štátnej správy, súdmi a orgánmi činnými v trestnom konaní

II. Súd ustanovuje obec Bučany za opatrovníka G. S., ktorý opatrovník je oprávnený a povinný zastupovať opatrovankyňu pri právnych úkonoch, v ktorých bola jej spôsobilosť obmedzená. Opatrovník je povinný predkladať súdu dvakrát ročne, vždy k 30.6. a k 30.12. kalendárneho roka správu o opatrovankyni a o nakladaní s majetkom opatrovankyne.

III. Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

IV. Štátu sa náhrada trov konania n e p r i z n á v a .

odôvodnenie:

1. Dňa 4.9.2017 bol tunajšiemu súdu doručený návrh prokurátora Okresnej prokuratúry Trnava na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony X. S., narodeného X.X.XXXX a G. S., narodenej XX.X.XXXX v tom smere, aby ich podania na štátne orgány, orgány územnej samosprávy neboli akceptované, resp. aby príslušné orgány ich podania neakceptovali ako dôvodné, nie z ich podstaty, ale preto, že ich podania vychádzajú z ich patologickej motivácie.

2. Svoj návrh odôvodnil navrhovateľ vo vzťahu k G. S. tým, že Uznesením povereného príslušníka Okresného riaditeľstva PZ Trnava Obvodné oddelenie PZ Zavar ORP-1853/ZA-TT-2016 zo dňa 3.8.2016 bolo podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku začaté trestné stíhanie vo veci prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. a), písm. b), písm. e), ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na ust. § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Na základe príkazu Okresného súdu Trnava zo dňa 16.12.2016 bol do konania podľa § 142 ods. 1 Trestného poriadku dňa 10.1.2017 pribratý znalec MUDr. W. za účelom vyšetrenia duševného stavu svedka G. S.. Zo záverov znaleckého posudku vyplynulo, že vyšetrovaná netrpí duševnými poruchami, ktoré by v podstatnej miere znížovali jej rozpoznávaciu alebo ovládaciu schopnosť v zmysle ust. § 23 Trestného zákona, trpí ale poruchami osobnosti. V kombinácii s prítomnými duševnými poruchami (v posudku uvádzanými) spôsobujú jej problematické správanie spočívajúce predovšetkým v zaťažovaní štátnych orgánov v podávaní rôznych neopodstatnených oznámení. Obaja manželia sa vzhľadom k svojej osobnostnej štruktúre navzájom

podnecujú vo svojich pocitoch ohrozenia, prenasledovania, či poškodzovania inou osobou alebo osobami. Ide o zvýraznene paranoidnú črtu ich osôb avšak len v tomto prípade (paranoida voči susedom), z tohto dôvodu nemožno globálne hodnotiť ich rozpoznávacie a ovládacie schopnosti v tom zmysle, že by boli vo významnej miere obmedzené. G. S. trpí viacerými duševnými poruchami, na teréne polymorfne abnormne štrukturovanej osobnosti. Jej duševné poruchy a osobnostná patologická štruktúra ju vedú (motivujú) v konaní ku opakovanému podávaniu inadekvátnych podnetov a podaní na štátne orgány a inštitúcie. Z hľadiska psychiatrického je podľa znalca odôvodnené menovanú obmedziť ku spôsobilosti výkonu právnych úkonov, predovšetkým v tom zmysle, aby jej podania na štátne orgány, orgány územnej samosprávy neboli akceptované, resp. aby príslušné orgány jej podania neakceptovali ako dôvodné, nie z ich podstaty, ale preto, že vychádzajú z patologickej motivácie pre vyššie uvádzané duševné poruchy a poruchy osobnosti.

3. Navrhovateľ priložil k návrhu listinu - znalecký posudok znalca MUDr. Q. W., znalca zapísaného do zoznamu Ministerstva spravodlivosti SR odbor zdravotníctvo a farmácia č. 12/2017 a jeho doplnok zo dňa 19.7.2017 týkajúci sa osoby G. S..

4. Súd vo veci rozhodol uznesením č.k. 31Ps/3/2017-39 zo dňa 5.10.2017, ktorým konanie zastavil, poukazujúc najmä na skutočnosť nemožnosti ochrany verejného záujmu prednostne pred súkromným záujmom dotknutej osoby, keď obmedzenie spôsobilosti na právne úkony by napĺňalo práve cieľ ochrany verejného záujmu. Uvedené rozhodnutie bolo na odvolanie navrhovateľa zrušené rozhodnutím Krajského súdu v Trnave č.k. 24CoP/26/2019-189 zo dňa 13.6.2018. Krajský súd v rozhodnutí uložil súdu prvej inštancie rešpektovať postup v zmysle ustanovení Civilného mimosporového poriadku, najmä pred rozhodnutím vo veci vyslychnúť osobu, o ktorej spôsobilosti sa koná primeraným spôsobom, ako aj vo veci ustanoviť a vyslychnúť znalca, resp. vypočuť ošetrojúceho lekára v zmysle ustanovení § 244, resp. 246 CMP, prípadne použiť súkromný znalecký posudok.

5. Po rozhodnutí Krajského súdu, súd pôvodne spoločnú vec manželov S. rozdelil a uznesením vyhláseným na pojednávaní dňa 23.11.2018 vec G. S. vylúčil na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 31Ps/8/2018.

6. G. S. počas celého konania s návrhom nesúhlasila, cestou právneho zástupcu uviedla, že ho považuje za šikanózný, a to z dôvodov, ktoré sa v návrhu uvádzajú, skutočnosť, že manželia S. viackrát oslovili štátne orgány so svojimi požiadavkami sama o sebe nemôže zakladať ľubovoľné negatívne predsudky o ich duševnom stave. Rovnako znalecký posudok MUDr. W., ktorým je návrh zdôvodňovaný, neposudzoval spôsobilosť manželov S. na právne úkony.

7. Súd vo veci vykonal dokazovanie najmä výsluchom G. S., znaleckým skúmaním znaleckou organizáciou forensic.sk Inštitút forenzných medicínskych expertíz, s.r.o., výsluchom znalca MUDr. T., výsluchom starostu obce O., lekárskou správou MUDr. J. zo dňa 11.2.2020, ako aj oboznámením ostatného obsahu spisového materiálu.

8. Po vykonanom dokazovaní právny zástupca G. S. právom záverečnej reči uviedol, že konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, je konaním, kde sa skúma schopnosť osoby realizovať právne úkony tak, ako to vyžaduje zákon. Takéto konanie nie je o tom ako sa dotyčná osoba správa, ale o tom, či jej duševný stav umožňuje plnohodnotne robiť právne úkony. V konaní bolo znaleckým posudkom preukázané, že vyšetovaná trpí duševnou poruchou, ktorej následkom je iba kveruantské správanie. Z tohto nevyplýva, že by vyšetovaná nebola schopná samostatne robiť právne úkony. Návrh prokuratúry považuje za účelový, v snahe vyhnúť sa plneniu svojich povinností, nakoľko z podaní, ktoré vyšetovaná vo vzťahu k štátnym orgánom realizovala a z ich obsahu je zrejmé, čoho sa domáhala, aj keď tieto nie sú vždy formulované z právneho pohľadu správnym spôsobom. Namieta samotnú aktívnu legitímáciu prokuratúry v tomto konaní, nakoľko nie je daný osobitný dôvod na podanie návrhu podľa § 13 ods. 2 CMP ani podľa § 19 ods. 2 písm. a) Zákona č. 153/2001 o prokuratúre. Pokiaľ prokuratúra opiera svoj návrh o ustanovenie § 233 ods. 1 CMP, takéto konanie prokuratúry je nad rámec zákona a v rozpore s čl. 2, ods. 2 Ústavy SR. Preto navrhol, aby bolo konanie zastavené.

9. Zástupca prokuratúry, právom záverečnej reči uviedol, že vzhľadom na vykonané dokazovanie má za preukázané, že u G. S. sú objektívne dané dôvody na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, a preto navrhol, aby súd podanému návrhu vyhovel a menovanej ustanovil opatrovníka.

10. G. S. právom záverečnej reči uviedla "pán prokurátor, keď Vás niekto napadne, máte svojich ľudí, ale ten sused to riešiť nechce, lebo sa nechce priznať, ako to môže polícia riešiť, keď sa neprizná. A

ja trpím za suseda. Načo máte tú linku? Je to zbytočná linka. Ja Vás budem ohovárať, keď Vy nie ste schopný riešiť E., ktorý nás napáda, bije.”

11. Súd vec právne posúdil podľa nasledovných ustanovení právnych predpisov.

12. Podľa § 13 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku (ďalej CMP), prokurátor môže podať návrh na začatie konania, ak možno konanie začať aj bez návrhu, a ak to ustanovuje tento zákon alebo osobitný predpis.

13. Podľa § 23 ods. 2 CMP, ak tento zákon neustanovuje inak, možno začať konanie aj bez návrhu. O začatí konania bez návrhu súd vydá uznesenie.

14. Podľa § 231 písm. a) CMP, v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

15. Podľa § 239 CMP, ten, o koho spôsobilosti sa koná, má v konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu.

16. Podľa § 248 ods. 1 a 2 CMP, konanie o obmedzení spôsobilosti na právne úkony je spojené s konaním o ustanovení opatrovníka podľa § 272 až 277. (1) Ak súd rozhodne o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, vo výroku rozsudku vymedzí rozsah, v akom spôsobilosť osoby na právne úkony obmedzil, a ustanoví jej opatrovníka. (2)

17. Podľa § 8 ods. 1 Občianskeho zákonníka, spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony) vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou.

18. Podľa § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí.

19. Inštitút obmedzenia spôsobilosti na právne úkony je zásahom do základných práv a slobôd (tiež zásahom do súkromia fyzickej osoby), ktorý musí byť primeraný sledovanému cieľu - týkajúci sa len tých právnych úkonov, u ktorých je podľa objektívneho hľadiska preukázané, že ich daná osoba nie je schopná realizovať. Možno ho uskutočniť iba v súlade so zákonom a len na základe rozhodnutia súdu. K inštitútu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony treba zdôrazniť, že jeho zákonná úprava a doterajšia prax súdov je determinovaná ústavným a medzinárodnoprávnym rozmerom, keďže pri interpretácii ustanovenia § 10 Občianskeho zákonníka je vždy potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer obmedzovania spôsobilosti na právne úkony. V medziach ústavného významu práv človeka pri ich obmedzení sa ex constitutione primárne sleduje záujem dotknutého človeka a až následne záujem verejný či tretích osôb. Nie je prípustné, aby v týchto prípadoch došlo k preferovaniu verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. Dôvod pre obmedzenie spôsobilosti na právne úkony obostojí vtedy, ak je z objektívneho hľadiska nepochybné, že ide o prípad, ktorý vylučuje riadnu schopnosť uskutočňovať isté právne úkony. Zodpovedať túto otázku je pritom možné iba na základe komplexného posúdenia skutkových zistení, a to tak na základe posudku znalca, ako aj v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania, výsluchom postihovaného človeka, a dôkazmi smerujúcimi k posúdeniu jeho mnohovrstevných sociálnych a právnych, či rodinných interakcií.

20. Uznesením č.k. 31Ps/3/2017-39 zo dňa 5.10.2017 súd konanie, ešte bez vykonaného dokazovania zastavil, keď mal za to, v zmysle existujúcej judikatúry, že i v prípade preukázania duševnej poruchy, nie je právne možné dotknuté osoby obmedziť v spôsobilosti na právne úkony uprednostňujúc tak verejný záujem (ochrany spoločnosti a dotknutých štátnych orgánov pred početnými podaniami, deklarovanej v návrhu) pred záujmom dotknutých osôb. Po vykonanom dokazovaní však súd dospel k záveru, že je nielen v záujme spoločnosti, ale najmä v záujme samotnej G. S., obmedziť jej spôsobilosť samostatne konať pred vymenovanými štátnymi orgánmi a ustanoviť jej na konanie pred nimi opatrovníka.

21. Danosť hmotnoprávných predpokladov na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony v zmysle § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka, mal súd preukázanú navrhovateľom doloženou listinou - znaleckým posudkom MUDr. Q. W., najmä však znaleckým dokazovaním uskutočneným počas konania znaleckou organizáciou forensic.sk, výsluchom znalca MUDr. T. ako aj ostatným vykonaným dokazovaním.

22. Z listinných dôkazov predložených navrhovateľom k návrhu - znaleckého posudku a najmä jeho doplnenia (čl. 10-23), vypracovaných MUDr. Q. W., znalcom z odboru zdravotníctvo a farmácia súd zistil, že G. S. trpí viacerými duševnými poruchami (schizoafektívna porucha v stave remisie, mentálna subnorma), na teréne polymorfne abnormne štruktúrovanej osobnosti. Znalec uviedol, že jej duševné poruchy a osobnostná patologická štruktúra ju vedú (motivujú) v konaní ku opakovanému podávaniu inadekvátnych (iracionálnych, nelogických) podnetov a podaní na štátne orgány a inštitúcie. Z hľadiska psychiatrického je tak podľa menovaného znalca odôvodnené G. S. obmedziť ku spôsobilosti ku výkonu právnych úkonov, predovšetkým v tom zmysle aby jej podania na štátne orgány, orgány vyššej územnej správy, miestnej samosprávy neboli akceptované, respektíve aby príslušné orgány jej podania neakceptovali ako dôvodné, nie z ich podstaty, ale preto, že ich podania menovanou, vychádzajú z jejologickej motivácie pre vyššie uvádzané duševné poruchy a poruchy jej osobnosti.

23. Prítomnosť duševnej poruchy u menovanej preukázal i znalecký posudok č. 369/2019 znaleckej organizácie forensic.sk (čl. 211-235), v ktorom znalecká organizácia dospela v závere k zisteniu, že G. S. dlhodobo trpí duševnou poruchou, a to poruchou zo schizofrénneho spektra s defektom osobnosti s premorbídne abnormne štruktúrovanou osobnosťou, ktorá je trvalého charakteru, pričom táto porucha má patologický vplyv na jej konanie v zmysle kverulácií, ktoré produkujú spoločne s manželom, s vplyvom a dopadom na rodinu, spoločnosť, ako aj každodenný život. Znalecká organizácia uviedla, že sa v podstatných bodoch stotožňuje so závermi znaleckého posudku MUDr. W. s dodatkom. Znalecká organizácia nepredpokladá zlepšenie zdravotného stavu do budúcnosti, pri zintenzívnej psychiatrickej liečbe je predpoklad iba čiastočne kladného dopadu na prípadné poruchy správania. Znalecká organizácia tiež v posudku uviedla, že menovaná žije v spoločnej domácnosti s manželom, u ktorého je prítomná duševná porucha s dopadom na správanie, opakované kverulácie, ktorých sa nekriticky zúčastňuje aj ona. U oboch je kverulačné správanie pod vplyvom duševnej poruchy, ktorá ich vzájomne potencuje v pokračovaní kverulovania. Kognitívny deficit (u G. S. pri zredukovaných intelektovo mnestických funkciách spôsobených duševným ochorením a mentálnej subnormy prítomnej premorbídne) významne limituje kritickú korekciu uvedeného problémového správania. Táto aktivita môže vyvolávať reakcie zo strany okolia, čo má za následok len ďalšie kverulovanie. Z psychiatrického hľadiska nie je menovaná schopná samostatného vystupovania pred orgánmi činnými v trestnom konaní, orgánmi štátnej správy, či samosprávy.

24. Na pojednávaní dňa 22.1.2020 súd uskutočnil v zmysle ustanovenia § 244 CMP výsluch v konaní ustanoveného znalca (zápisnica čl. 243), na ktorom znaleckou organizáciou určený MUDr. T. potvrdil skutočnosti uvedené v posudku č. 369/2019. Doplnil, že by odporúčal obmedzenie na konanie i vo vzťahu k súdom, keď pri formulácii v posudku vychádzali z najčastejších adresátov kverulácií. Taktiež dodal, že u G. S. samotné kverulácie nemuseli vychádzať z nej, ale bola skôr ovplyvnená manželom, čo však je možné očakávať aj naďalej pri spoločnomžití. Pri výsluchu znalca sa súd zameral na otázku, aký vplyv majú produkované kverulácie na emočné prežívanie samotnej G. S., pričom znalec uviedol, že počas kverulovania prežíva negatívne emócie (dysforické prežívanie), rovnako tak v prípade negatívne vnímaných odpovedí. Negatívne odpovede sú potom hnacím motorom ďalších kverulácií, ktoré odkláňajú sústredenie menovanej od problémov bežného života. K charakteru duševnej poruchy znalec uviedol, že táto je síce v remisii (t.j. ide o bezpríznakové obdobie), no prítomný postprocesuálny defekt s organicky zmenenou osobnosťou patologicky ovplyvňuje správanie kveruláčnym smerom. Znalec skúmal aj konkrétne podania G. S. zo spisu, pričom podľa neho sú samotné kverulácie dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, keďže sú vykonávané pod vplyvom psychopatológie. Nejde pritom o samotné podania, teda ich počet, či opakovanie, ale o ich kvalitu, obsah a spôsobilosť vyporiadať sa s prípadnou negatívnou odpoveďou. Pohnútky manželov S. ku konaniu sú práve následkom psychopatológie. Pre človeka, ktorý netrpí takou psychopatológiou ako trpia manželka S., pretože je predpoklad, že kverulácie sú riešené vzájomne a s podporou, sú, okrem iného aj z logického hľadiska, veľmi ťažko porozumiteľné až nepreniknuteľné. Na otázku právneho zástupcu G. S., či obsahovo podania menovanej vystihujú jej vôľu, uviedol, že aj vôľa je v tomto prípade pod vplyvom jej psychopatológie.

25. Na otázku G. S. znalcom po jeho výsluchu súdom, ako by on riešil to, keby niekto napadol jeho manželku, tento uviedol, že uvedené nebolo predmetom znaleckého skúmania. G. S. opakovaně a ťažko odkloniteľne trvala na odpovedi znalca a svojej argumentácii, hoci jej súd vysvetlil, že dané nie je predmetom konania, načo znalec uviedol, že "tu opätovne upriamuje pozornosť na reakciu v prípade negatívnej odpovede, ktorá je neodkloniteľná a nepodlieha korekcii pri argumentácii." Kverulovanie, resp. neschopnosť adekvátneho samostatného vystupovania pred súdom (v smere predmetu konania), narúšajúce priebeh pojednávania, tak bolo v určitých situáciách badateľné i pre samotný súd z prejavu

menovanej. Obdobne na pojednávaní dňa 10.7.2020 bola G. S. od témy suseda ťažšie odkloniteľná (zápisnica zo dňa 10.7.2020 čl. 275).

26. G. S. s obmedzením spôsobilosti na právne úkony počas celého konania nesúhlasila, do spisu adresovala početné podania, v ktorých žiadala spôsobilosť neobmedzovať. Súd uskutočnil výsluch menovanej (zápisnica z pojednávania dňa 23.11.2018 - čl. 188-192), pri ktorom G. S. podrobne popisovala konfliktné situácie so susedom.

27. Dňa 3.3.2020 G. S. doručila do spisu lekársku správu MUDr. J. zo dňa 11.2.2020 (čl. 266), psychiatricky, ktorá u menovanej v rámci anamnestických údajov konštatovala zvýšenú intrapsych. tenziu, bez manif. psychot. príznakov, suspektnú určitú vzťahovačnosť voči blízkemu okoliu, zníženú frustračnú toleranciu, osobnosť postprocesuálne zmenená, subnormná. Spôsobilosť na právne úkony zachovaná. Súd má za to, že táto súkromne zabezpečená lekárska správa potvrdzuje u G. S. prítomný postprocesuálny defekt konštatovaný znalcom MUDr. T. om na pojednávaní. Vo vzťahu k poznámke lekárky v správe, že "spôsobilosť na právne úkony je zachovaná", súd uvádza, že MUDr. J., ako ambulatný lekár menovanej zameriavajúci sa prioritne na vedenie pacientky v smere liečby jej duševnej poruchy, nie spoločenského riešenia jej čiastkových dôsledkov, neposudzovala (narozdiel od znalca Mudr. W. a znalca MUDr. T. v znaleckých posudkoch) celý rozsah súvislostí jej ochorenia, čo však ani nie je jej úlohou. I zo znaleckých posudkov prítomných v spise je zrejmé, že deficit v spôsobilosti na právne úkony nie sú prítomné u G. S. vo všetkých oblastiach (napr. spôsobilosť na uzatváranie zmlúv, nakladanie s jej majetkom, vystupovanie pred inštitúciami inými ako uvedenými vo výroku I. - banky, podobne lekárske zariadenia), ale výlučne v rámci jej kverulačných podaní, čo však uvedená lekárka hodnotiť nemohla, keďže nie je adresátkou kverulačných podaní G. S., ani tieto nemala k dispozícii, a preto uvedená poznámka nie je pre súd, s poukazom na ostatné výsledky dokazovania, relevantnou.

28. Na základe vykonaného dokazovania v zmysle ustanovení Civilného mimosporového poriadku (§ 243 ods. 1 CMP, §244 CMP) tak súd dospel k záveru, že je potrebné G. S. obmedziť v jej spôsobilosti na právne úkony v rozsahu uvedenom v bode I. rozhodnutia. Súd má za to, že obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, a to iba v smere obmedzenia samostatného vystupovania pred štátnymi orgánmi je výnimočným riešením prichádzajúcim do úvahy len v špecifických prípadoch, ktoré súd musí vždy individuálne posúdiť. Súd najmä zdôrazňuje, že takéto obmedzenie neprichádza do úvahy v prípade, ak by sa ním mala riešiť primárne ochrana verejného záujmu, t.j. ochrana štátnych orgánov pred prípadnými početnými podaniami fyzickej osoby. Samotná skutočnosť, že osoba je diagnostikovaná ako osoba s prvkami kverulujúceho správania, by teda pre súd bez ďalšieho nebola dostačujúcou na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

29. Súd však v tomto prípade dospel k záveru, že uvedené obmedzenie je potrebné v záujme samotnej G. S., a to z viacerých dôvodov. Podania, či vyjadrenia G. S. (prepis zvukových nahrávok čl. 51-63) sú často nezrozumiteľnej a zároveň kverulujúcej povahy, opakovane sa v nich vracia k téme svojho suseda. Ako uviedol pri výsluchu i znalec MUDr. T. (zápisnica čl. 243) "nejde pritom o samotné podania, teda ich počet, či opakovanie, ale o ich kvalitu, obsah a spôsobilosť vyporiadať sa s prípadnou negatívnou odpoveďou. Pohnútky manželov S. ku konaniu sú práve následkom psychopatológie." V konaní preukázaná duševná porucha G. S. (porucha zo schizofrénneho spektra s defektom osobnosti s premorbídne abnormne štruktúrovanou osobnosťou) má tak u nej badateľný vplyv okrem kvantity produkovaných podaní (kverulácie) i na ich samotnú kvalitu (keď i samotná vôľa menovanej, ktorá má byť obsiahnutá v jej podaniach je podľa vyjadrenia znalca pod vplyvom psychopatológie). V zmysle vykonaného dokazovania má tak súd za to, že G. S. diagnostikovaná a v konaní preukázaná duševná porucha trvalého charakteru neumožňuje konzistentné vyhotovovanie takých podaní a také vystupovanie pred štátnymi orgánmi, ktoré by zásadne neznižovali možnosť reálneho vyhodnotenia jej podaní ako relevantných. Je samozrejmé, že je povinnosťou štátnych orgánov vysporiadať sa riadnym a zákonným spôsobom s každým (ústnym, či písomným) podaním oprávnenej osoby (účastníka konania). V prípade nezrozumiteľnosti niektorých podaní zákon (napr. Civilný sporový poriadok) predpokladá spôsob, akým túto po poučení súdom odstrániť (§ 128, 129 CSP). Samotná neprehľadnosť, či nie úplná zrozumiteľnosť niektorých podaní teda nie je problémom. Rovnako ako ani skutočnosť kverulovania, či početnosti, alebo opakovania podaní, sama osebe by nebola pre súd dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, keď štátne orgány sú povinné vysporiadať sa, i opakovane, s podaniami oprávnených osôb. V tomto konkrétnom prípade však súd vyhodnotil, že práve samotný charakter podaní (písomných či ústnych) - kombinácia kverulácie a kvality podaní, ovplyvnený duševnou poruchou menovanej znižuje ich celkovú hodnovernosť (a to práve z dôvodu duševnej poruchy), a teda nie je v jej záujme, aby predkladanie formálnych podaní na vymenované inštitúcie (či vystupovanie pred nimi) bolo ponechané samostatne na jej osobe. Súčasne vzhľadom na charakter poruchy by mohla byť menovaná v konaniach vystavená riziku ukladania poriadkových pokút v prípade neustráženia emočného náboja

kverulácií, riziku úhrady trov konania v prípade podávania rôznych nedôvodne vyhodnotených návrhov, či riziku trestného stíhania.

30. Znalec formuloval tiež, že samotné kverulovanie spôsobuje negatívne emočné prežívanie G. S. a jej odklon od bežného každodenného života, a teda má negatívny dosah na jej každodenné fungovanie, ako i fungovanie jej rodiny. Negatívne odpovede sú potom hnacím motorom ďalších kverulácií. Obmedzením spôsobilosti na právne úkony v stanovenom rozsahu pritom menovaná nestratí možnosť vlastného uplatňovania práv, avšak toto uplatňovanie bude musieť byť vždy sprevádzané, a teda istým spôsobom dozorované a prispôsobované posúdením opatrovníka, za ktorého je ustanovená obec O. majúca odborné predpoklady na riadne vykonávanie tejto funkcie. Z uvedených dôvodov súd pristúpil k obmedzeniu spôsobilosti G. S. na právne úkony, keď má za to, že je to potrebné na ochranu jej práv a záujmov.

31. K námietke právneho zástupcu menovanej uvedenej v záverečnej reči, že prokurátor nemal vecnú legitimáciu na podanie návrhu, keď nie je na podanie takéhoto návrhu zo zákona oprávnený, súd uvádza, že uvedené oprávnenie prokurátora vyplýva z ustanovenia § 13 ods. 2 v spojení s § 23 ods. 2 CMP, keď v konaniach o spôsobilosti na právne úkony, nie je ustanovené, že by ich bolo možné začať iba na návrh, a teda ide o konania, ktoré možno začať i bez návrhu (a teda i návrhom prokurátora), ako i na návrh v zákone špecifikovaných subjektov.

32. Právny zástupca menovanej v záverečnej reči argumentoval, že konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je konaním, kde sa skúma schopnosť osoby realizovať právne úkony tak, ako to vyžaduje zákon, pričom toto konanie nie je o tom ako sa dotyčná osoba správa, ale o tom, či jej duševný stav umožňuje plnohodnotne robiť právne úkony. V konaní vykonaným dokazovaním však bolo zistené, že menovaná síce je schopná vo všeobecnosti pred súdom a inými menovanými štátnymi orgánmi konať a vystupovať (písomnými a ústnymi podaniami), avšak samostatne nie plnohodnotne a adekvátne, s negatívnymi dôsledkami pre ňu samú na viacerých úrovniach (hodnovernosť podaní, zásah do jej každodenného fungovania a fungovania jej rodiny), čo viedlo súd k rozhodnutiu uvedenému vo výroku I. rozsudku s vyššie špecifikovaným odôvodnením.

33. Podľa § 26 Občianskeho zákonníka pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilé na právne úkony, konajú za nich ich zákonní zástupcovia.

34. Podľa § 27 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka zákonným zástupcom fyzickej osoby, ktorého súd rozhodnutím pozbavil spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony súd rozhodnutím obmedzil, je súdom ustanovený opatrovník. Ak sa za opatrovníka nemôže ustanoviť príbuzný fyzickej osoby ani iná osoba, ktorá spĺňa podmienky pre ustanovenie za opatrovníka, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie, ak je oprávnené vystupovať svojím menom (§ 18 ods. 1)

35. Podľa § 272 CMP, súd ustanoví opatrovníka fyzickej osobe, ak tak ustanovuje osobitný predpis.

36. Podľa § 274 ods. 2 CMP, v uznesení, ktorým ustanovuje opatrovníka, súd vymedzí rozsah opatrovníckych práv a povinností v súlade s účelom, na ktorý bol opatrovník ustanovený.

37. Ak sa súdu napriek všetkému úsiliu nepodarilo nájsť osobu, ktorá by spĺňala predpoklady pre ustanovenie za opatrovníka občanovi pozbavenému spôsobilosti na právne úkony a v dôsledku tohto prišlo k tomu, že týmto opatrovníkom ustanovil zariadenie národného výboru (teraz orgánu miestnej správy) v zmysle § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka, potom pre toto ustanovenie za opatrovníka nie je rozhodná okolnosť, či v tomto zariadení sú už vytvorené všetky organizačné predpoklady pre výkon funkcie opatrovníka. (R 54/1984)

38. Právne predpisy pre zabezpečenie ochrany práv osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony ukladajú súdu ustanoviť takejto osobe opatrovníka. Touto funkciou opatrovníka má byť v zmysle § 27 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka poverený predovšetkým príbuzný osoby obmedzenej v spôsobilosti, u ktorého sú záruky dobrého výkonu tejto funkcie, avšak za podmienky, že je ochotný túto funkciu vykonávať. Až ak niet takéhoto príbuzného, môže súd poveriť touto funkciou iného občana, fyzickú osobu tak isto so zárukami riadneho výkonu funkcie, teda ak je schopný a ochotný funkciu vykonávať a až ak ani takejto osoby niet, môže súd poveriť výkonom funkcie opatrovníka takejto osoby orgán miestnej správy, mestský alebo obecný úrad, prípadne jeho zariadenie s právnou subjektivitou.

39. Súd vo veci skúmal, aké osoby z okruhu blízkych osôb G. S. by bolo možné ustanoviť za jej opatrovníka, avšak nepodarilo sa mu zistiť žiadnu fyzickú osobu, ktorá by bola schopná a ochotná funkciu opatrovníka vykonávať. Rodičia G. S. zomreli. So žiadnymi ďalšími rodinnými príslušníkmi z pôvodnej rodiny nie je v kontakte. Ona sama na pojednávaní dňa 10.7.2020 uviedla, že nevie uviesť nikoho kto

by mohol byť jej opatrovníkom, má brata, ktorý je nezvestný asi desať rokov, iných príbuzných nemá, ani kamarátky, známych, nikam nechodí. Rovnako ani navrhovateľ, právny zástupca menovanej, či na pojednávaní prítomný starosta obce O., nevedeli navrhnúť žiadnu fyzickú osobu, ktorá by mohla byť opatrovníkom G. S..

40. Z úradnej činnosti je súdu známe (napr. spis tunajšieho súdu sp. zn. 38Ps/4/2017), že za opatrovníka nie je možné ustanoviť ani iné subjekty, napr. komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím nemôže vykonávať funkciu opatrovníka osobám, ktorým je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony. V spomenutom konaní navrhla, aby súd ustanovil do výkonu funkcie opatrovníka, pri nemožnosti ustanovenia príbuzného, príslušnú obec.

41. Vzhľadom na uvedené súd na pojednávaní dňa 10.7.2020 pribral do konania ako účastníka obec O. s cieľom jej ustanovenia za opatrovníka G. S.. Starosta obce O. s ustanovením obce do tejto funkcie nesúhlasil, namietal možnosť konfliktu záujmov, ako aj problém s nestrannosťou. On sám uviedol, že nemá problém sa postarať o G. S. v zodpovedajúcom rozsahu, ale o dva roky tam môže byť úplne iná osoba a bude to iné, pričom to bude náročné aj vzhľadom na personálne obsadenie obce. Súd však má za to, že keďže nebola zistená žiadna iná osoba (fyzická ani právnická) schopná a ochotná vykonávať funkciu opatrovníka menovanej, je práve obec tým subjektom, ktorý v tomto prípade pozná situáciu menovanej, a bude schopný vykonávať funkciu opatrovníka (aj z odborného hľadiska) najlepším dostupným spôsobom.

42. Keďže tak súd žiadnu takú osobu, ktorá by bola schopná a ochotná vykonávať funkciu opatrovníka nezistil, nemal inú možnosť, ako ustanoviť osobe obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony tzv. verejného opatrovníka v súlade s ustanovením § 27 ods. 3 Občianskeho zákonníka (R 54/1984), s tým, že v prípade ustanovenia orgánu miestnej správy za opatrovníka osobe pozbavenej alebo obmedzenej spôsobilosti na právne úkony nie je ustanovenie viazané na súhlas týchto orgánov. Takýto „nútený“ výkon funkcie zástupcu osoby obmedzenej v spôsobilosti na právne úkony je nevyhnutný v prípade, kedy nie je možné nájsť osobu, ktorá by bola ochotná a spôsobilá funkciu opatrovníka vykonávať. V civilizovanej spoločnosti je neprípustné ponechať osobu, ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená, bez zástupcu, ktorý by za ňu konal tak, aby napriek jej znevýhodnenej pozícii nedošlo na jej strane k ujme, a konal tiež tak, aby boli vytvorené predpoklady jej plnohodnotného vystupovania v právnych vzťahoch a tým do dôsledku aj predpoklady dôstojnej existencie. Zákon tu vznáša oprávnenú požiadavku na obec, v ktorej ma G. S. trvalý i faktický pobyt, ako v zásade najbližšiu univerzálnu verejnú komunitu takejto osoby, aby sa postarala o svojho člena. Náplňou uvedenej funkcie opatrovníka, je konať za osobu obmedzenú v spôsobilosti na právne úkony v rozsahu, v ktorom právne nemôže konať samostatne sama, v tomto prípade teda iba konať a vystupovať pred vo výroku I. vymenovanými subjektami. Súd G. S. neobmedzil v spôsobilosti samostatne konať a vystupovať pred orgánmi územnej samosprávy, a to z dôvodu existencie konfliktu záujmov medzi osobou opatrovníka a opatrovanca v prípade takého obmedzenia, ako aj s poukazom na vyjadrenie starostu obce O., že podania menovanej na samosprávu nie sú zásadné, nepredkladá na stôl nejaké množstvo papierov, a teda v rámci konania o spôsobilosti na právne úkony sa pokúsil zabezpečiť G. S. najvyššiu možnú ochranu záujmov jej osoby vzhľadom na výsledky dokazovania a skutočnosť, že ako jej opatrovník prichádza do úvahy iba obec O.. Vzhľadom na vyjadrenie starostu obce O. považuje potom takéto obmedzenie za aktuálne dostačujúce.

43. Súd s poukazom na vyššie uvedené aj napriek nesúhlasu, ustanovil do funkcie opatrovníka obec O., kde G. S. žije, a ktorý subjekt ako jediný bude môcť vo veci jej opatrovania zabezpečiť starostlivosť a ochranu jej práv a právom chránených záujmov na požadovanej úrovni. Súd zároveň vo výroku II. tohto rozhodnutia vymedzil rozsah práv a povinností ustanovenému opatrovníkovi.

44. O náhrade trov konania účastníkov (výrok III. rozsudku) rozhodol súd podľa § 52 CMP, keď rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, nakoľko v mimosporových konaniach je v zásade vylúčený nárok na náhradu trov konania, pričom súd nezistil naplnenie žiadnej z výnimiek upravených v ustanovení § 53 a nasl. CMP.

45. Vo výroku IV. rozsudku súd rozhodol o trovách vzniknutých štátu pri znaleckom dokazovaní v zmysle § 251 ods. 1 CMP, podľa ktorého tieto trovy platí štát.

Poučenie:

Proti rozsudku je prípustné odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozsudku na súde, proti ktorého rozsudku smeruje. Podanie treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší subjekt dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd prvej inštancie nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci.

Odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní.